

Червякова Олена Борисівна

к.ю.н., доцент кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(Україна, м.Харків)

МАСОВА ІНФОРМАЦІЯ : БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ Й СУСПІЛЬСТВА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується зростаючою роллю інформаційної сфери, як сукупності інформації, інформаційної інфраструктури, суб'єктів, які здійснюють збирання, формування, розповсюдження та використання інформації, а також системи регулювання суспільних відносин, які при цьому виникають. Як системоутворюючий фактор життя суспільства, інформаційна сфера активно впливає на стан політичної, економічної та інших складників безпеки суспільства й особистості. З іншого боку, у Стратегії національної безпеки України інформаційна сфера виділяється як одна зі сфер зосередження ресурсів із забезпечення безпеки зазначених суб'єктів.

Інтереси особи в інформаційній сфері полягають у реалізації конституційних прав людини і громадянина на доступ до інформації, на її використання і інтересах здійснення не забороненої законом діяльності, фізичного, духовного та інтелектуального розвитку, захисту інформації, яка забезпечує особисту безпеку. Важливе значення мають право на захист від деструктивної (шкідливої) інформації, тобто відомостей, розповсюдження яких можливе лише за умов та в обсягах, визначених законом (напр., ч.3 ст.24 Закону «Про свободу совісті та релігійні організації», ст.13 Закону «Про рекламу»), також від забороненої інформації, тобто відомостей, використання і поширення яких тягне юридичну відповідальність. Перш за все, йдеться про неправдиву інформацію, а також таку, що підбурює людей до вчинення злочину або іншого протиправного діяння; закликає до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної

цілісності України; пропагує війну, насильство й жорстокість; розпалює расову, національну, релігійну ворожнечу (ст.3 Закону «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»); пропагує винятковість, зверхність або неповноцінність осіб за ознаками їх належності до тієї чи іншої національності, соціального походження (ст.6 Закону «Про телебачення і радіомовлення»).

Інтереси держави й суспільства в інформаційній сфері полягають у створенні умов для гармонійного розвитку вітчизняної інфраструктури, для реалізації конституційних прав і свобод громадян в сфері отримання та користування інформацією, збереженні та зміцненні моральних цінностей суспільства, забезпеченні законності в інформаційній сфері.

Громадяни мають право на оперативне отримання через ЗМІ достовірних відомостей в усіх сферах суспільного життя. Втім, загрозу внутрішній безпеці в Україні становить існуюча дезінформація про діяльність органів виконавчої влади, подіях, які відбуваються в країні та за її межами, розповсюдження у ЗМІ ідей, спрямованих на насильницьку зміну конституційного ладу, розпалювання соціальної, расової, національної ворожнечі тощо, фальшування або укриття суспільно значущої інформації, розповсюдження чуток під виглядом достовірних повідомлень. У інформаційній війні, яка відбувається в Україні, відсутні переможці : переможені і народ і влада.

Між тим, відповідно до ст.4 Закону «Про телебачення і радіомовлення» держава усіма можливими законними способами має не допускати в інформаційних та інших телепрограмах систематичного цілеспрямованого

безпідставного загострення уваги на війні, насильстві й жорстокості, розпалюванні національної та релігійної ворожнечи або позитивного їх подання (трактування). Більш того, не допускається й використання телерадіоорганізацій для закликів до розв'язання війни, агресивних дій або їх пропаганди; необгрунтованого показу насильства, пропаганди винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх належності до тієї чи іншої нації, поширення інформації, яка порушує законні права чи інтереси фізичних і юридичних осіб (ст.6 цього Закону). Аналогічні положення в тому чи іншому вигляді закріплені і в Законі «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні».

Гіпертрофоване гарантування свободи засобів масової інформації та заборона цензури не виключають правового впливу держави в цій сфері. Втім, наявний управлінський інструментарій в цій сфері, врегульований нормами права, має обмежений характер. Перш за все, йдеться про відсутність єдиного державного органу, який би розробляв та втілював в життя державну інформаційну політику. Якщо зануритися у вітчизняну історію цього питання, можна констатувати наступне: весь час у незалежній Україні триває пошук найбільш оптимальної моделі державного управління інформаційною сферою – відбувається трансформація від Міністерства України у справах преси та інформації (1995 р.), Міністерства інформації України (1997 р.) до Державного комітету інформаційної політики України (1999 р.), Державного комітету телебачення і радіомовлення України (2003 р., 2011 р.). Характерно, що зі зміною статусу зазначених органів значно зменшується і обсяг їх повноважень, у тому числі й контрольних. Так, у теперішній час на Держкомтелерадіо України покладається формування та реалізація державної політики в сфері ЗМІ, телебачення і радіомовлення. Втім, відповідно до Положення про Міністерство юстиції України (2011р.) на нього покладається

реалізація державної політики з питань реєстрації друкованих ЗМІ як суб'єктів інформаційної діяльності, а Національна рада з питань телебачення і радіомовлення бере участь у розробці і реалізації державної політики у сфері телерадіомовлення (ст.15 Закону «Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення»).

Що стосується інших завдань зазначених органів, то Державний комітет телебачення і радіомовлення має реалізовувати завдання щодо забезпечення інформаційної безпеки, проводити моніторинг змістовного наповнення веб-сайтів органів виконавчої влади, отримувати обов'язкові примірники періодичних друкованих видань; розробляти заходи щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи. При цьому жодних владних повноважень щодо учасників інформаційних відносин комітет не має. Мініюст України здійснює державну реєстрацію друкованих ЗМІ та інформаційних агенств як суб'єктів інформаційної діяльності, втім контроль за виконанням ними законів в зазначеній сфері не здійснює, так само не отримує й контрольні примірники друкованої продукції.

Контроль та нагляд за дотриманням законодавства у сфері телебачення і радіомовлення (друковані ЗМІ оминають!), як основна функція, покладається на Нацраду України. Для цього їй надані повноваження щодо офіційного моніторингу програм та нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями законодавства в цій сфері, застосування санкцій до відповідних суб'єктів. Втім, форми та методи здійснення такої діяльності не визначені.

Зазначене потребує здійснення заходів організаційного характеру (а саме об'єднання повноважень зазначених відомств в інформаційній сфері шляхом утворення Міністерства інформаційної політики України), а також правового характеру – визначення законодавчих

засад контрольної-наглядової діяльності в інформаційній сфері, встановлення адміністративної відповідальності за зловживання свободою масової інформації, невиконання припису

Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення та ін.

Зазначені заходи спрямовані на забезпечення державою безпеки масової інформації з огляду на інтереси особистості та суспільства.

Чирик Олена Юрївна

заступник начальника ГУ ДМС України в Харківській області
(Україна, м.Харків)

ЗАГРОЗИ НАБУТТЯ ТА ПРИПИНЕННЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ

На сучасному етапі розбудови незалежної Української держави, шляху становлення Української держави першочерговим завданням є адміністративна організація набуття та припинення громадянства в Україні, особливо у адміністративно-правових відносинах фізичних осіб із органами виконавчої влади з питань громадянства. З огляду на це, особливого значення набувають проблеми забезпечення прав і свобод людини і громадянина в ситуаціях, коли набувається або припиняється громадянство України. Права громадян стають під загрозу наслідок впливу негативних факторів соціально-політичного характеру, для нівелювання яких державою застосовується досить широкий спектр організаційних, адміністративно-правових заходів, необхідних для подолання наслідків тієї чи іншої ситуації, які виникають при набутті або припиненні громадянства України. На шляху становлення Української держави, що пройдено за роки її незалежності, вирішальним орієнтиром було задеклароване на конституційному рівні право громадян на набуття і припинення громадянства України. Для втілення головного призначення демократії — подолання відчуження влади і народу за час, що минув, робилося багато, але, на жаль, недостатньо. Найвагомішим здобутком у державо- і правотворчій сфері стало прийняття Закону України «Про громадянство України», який визнав «неможливість позбавлення громадян України громадянства України»,

перед якою держава мала б відповідати за свою діяльність з питань набуття та припинення громадянства.

Єдиний спосіб забезпечити демократичну спрямованість при набутті і припиненні громадянства — це покласти в основу діяльності держави обов'язок дотримуватись беззаперечного пріоритету прав і свобод людини в питаннях набуття і припинення громадянства і встановити невідворотну відповідальність державних органів і посадових осіб за невиконання цього обов'язку. Практично йдеться про запровадження у взаємостосунках між владою і людиною в питаннях набуття і припинення громадянства України принципу рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними громадянства України.

Поглиблене дослідження адміністративної організації набуття або припинення громадянства України не тільки дає змогу підвищити дієвість та ефективність управлінської діяльності в певних умовах, а й дозволяє визначити шляхи вдосконалення правового становища громадян у ході реалізації такої адміністративної організації, окреслити шляхи підвищення їх правової захищеності визначити оптимальні параметри їх взаємовідносин з відповідними державними органами.

При цьому не можна не звернути увагу на те, що в сучасній вітчизняній правовій науці проблеми забезпечення прав і свобод громадян при набутті або припиненні